

OM ANALYSEN

SYFTE

Dokumentet undersöker ett detaljplaneområdes tilltänkta exploatering ur ett barnperspektiv och ämnar ta fasta på synpunkter och intressen för och från barn i områdets närhet (se karta för detaljplaneområde). Till "barn" räknas här också ungdomar.

BAKGRUND

Exploateringen avser tre huslängor för studenter och tar befintlig naturmark i anspråk. Med planerad bebyggelse förändras gaturummet när tilltänkta entréer kommer i nivå med Söderarmsvägen. Sex handikappanpassade p-platser är planerade intill entréerna och biltrafiken antas inte öka nämnvärt (utöver byggtrafiken).

INRIKTNING

Dokumentet undersöker:

- områdets sociala och identitetsskapande värde för barn idag och närområdets tillgång på naturmark med liknande karaktär/värden (värdeperspektiv).
- effekter på tillgänglighet, upplevd trygghet och säkerhet i och i direkt anslutning till planområdet (risk- & hälsoperspektiv).

DOKUMENTET

Dokumentet har tagits fram av Novamark AB på uppdrag av Järntorget Bostad AB. Upprättande av dokument: Elin Dahl, landskapsarkitekt MSA

METOD

Rörelsemönster och viktiga målpunkter för barn har analyserats för att förstå vilka som kan komma att påverkas av exploateringen.

Platsobservationer och samtal med lärare och elever på grundskola/gymnasium, liksom samtal med pedagoger på intilliggande förskola, har givit information om hur området används idag.

Elever, slumpmässigt utvalda på närliggande skolor, har ombetts svara på hur ofta de passerar eller är inom planområdet och vad de då gör där. Barnen har fått möjligheten att förmedla sådant som de uppskattar eller ogillar i området och har tillfrågats om det finns något platsspecifikt av värde. Vid de två platsbesöken på morgonen en vardag har endast två tonåringar syntts uppehålla sig inom planområdet.

I samtal med pedagogerna har fokus legat på markens värde för lek och utveckling för barnen och tillgången på liknande miljöer har diskuterats. För att utvärdera naturmarkens kvaliteter, i jämförelse med omkringliggande naturmark, används också sociotopkartan.

NOVAMARK VÄG, VÄRME, VÄRDE
Planområde i Fäholmaskogen, Kärrtorp
BARNKONSEKVENSANALYS 2017.09.18

Planområde i Fäholmaskogen, Kärrtorp

- Barnkonsekvensanalys av planerad exploatering

SID 2

INVENTERING OCH ANALYS

- PLATSEN IDAG

OMRÅDESBESKRIVNING

Planområdet ligger på en höjd som idag utgörs av hållmarkstallskog med ett stort inslag av öppna bergställar. Området med planerad bebyggelse avgränsas i öster av Söderarmsvägen (lokal-/genomfartsgata). I väster avgränsas området av en gång- och cykelväg. I söder ligger en fastighet med en förskola. I norr gränsar området till en fastighet med ett bostadshus om tre våningar.

OBSERVATIONER PÅ PLATS

En busshållplats är placerad på Söderarmsvägen invid planområdet i öster och ökar tillgängligheten hit. Det finns flera skolor och förskolor i närområdet så barn i alla åldrar passerar här. Få människor syntes dock uppehålla sig inom planområdet under de två tillfällen för besök. Ett fåtal barn rörde sig längs GC-vägen i sällskap med någon vuxen och ytterligare några längs Söderarmsvägen. Två ungdomar syntes stå och röka i planområdets utkant nära GC-vägen.

Naturmarken som gränsar mot Söderarmsvägen är relativt gles och innehåller bitvis sly. Tillsammans med höga belysningsstolpar som är anpassade till biltrafik snarare än gångtrafik, kan gaturummet och skolvägen upplevas som otrygg under årets och dygnets mörka timmar. Vägen har en hastighetsbegränsning på 50km/h och vid besöket passerar få bilar.

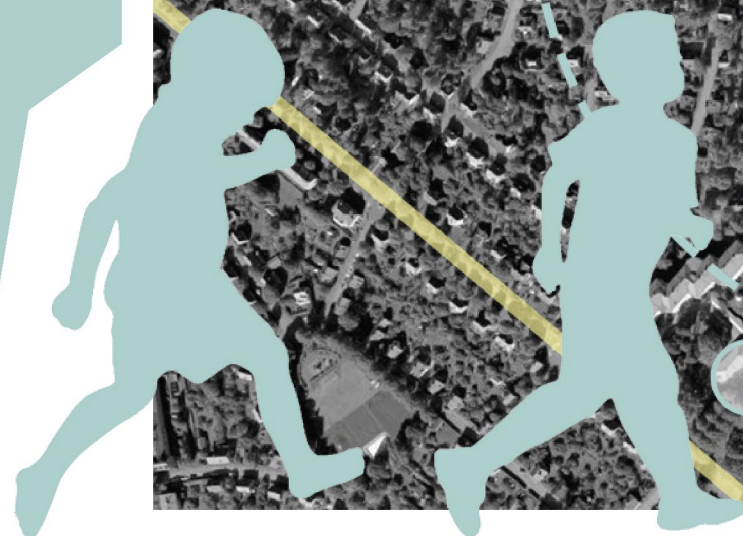
Flera mindre upptrampade stigar återfinns i naturmarken mellan Söderarmsvägen och GC-vägen som visar på att människor genar över planområdet. Utmärkande för området är de många bergställar som skapar en känsla av vidd. Väster om GC-vägen fortsätter hållmarkstallskogen. Kojor och grenar som arrangerats visar att båda sidor om GC-vägen används för lek.

INTERVJU MED FÖRSKOLA FYRBÅKEN

Att leka och röra sig i naturmark är värdefullt för barnen. Pedagogerna på förskolan menar att det är där fantasin triggas och informella lekar kan uppstå; material från naturen blir något att experimentera med.

LEGEND

- Område inom detaljplan med planerad bebyggelse
- Söderarmsvägen
- Större väg
- Lokalgata
- GC-väg
- Skola
- Förskola
- Idrottsplatser
- Park
- Fsk Fyrbåkens alt. besöksmål
- Sociotopvärden

I kuperad terräng med stock och sten kan barnen också öva sin motorik. Pedagogerna upplever att få föräldrar till vardags rör sig ute i naturmark med barnen. De tycker sig förstå att många hellre rör sig i organiserade parklekar. Desto viktigare blir det då att förskolan besöker naturmarksområden och gör dem tillgängliga för barnen.

Förskolans avdelningar besöker naturmarken cirka en gång i veckan. Kullen, i förskolans direkta närhet, är framförallt värdefull för de mindre barnen som inte orkar gå långa sträckor. Närheten gör det också lätt för pedagogerna att ta ut barngrupper (och kanske blir utflykterna till naturlek därmed fler än de annars skulle ha blivit). Med de större barnen gör pedagogerna gärna längre utflykter, det blir ett tillfälle att röra på sig. Generellt finns det stor tillgång på naturmark i området.

Pedagogerna uppmanas nämna något platsspecifikt av värde inom planområdet. En stor sten att hoppa från uppskattas av barnen. Kojorna som skådats är byggen av äldre barn i området som förskolans barn har byggt vidare på. Kullen har således kvaliteter men dessa är enligt pedagogerna inte oersättliga. Vid en exploatering ligger förlusten alltså inte främst i platsen som sådan, utan i att tillgången till naturmark minskar.

Pedagogerna resonerar vidare och tror att naturmarken på kullen är viktigare för andra förskolor. Det finns förskolor i till exempel Enskededalen som inte har naturlek i sin närhet – naturmarken inom Fäholmaskogen blir då deras enda tillgång. En sexårsverksamhet, belägen i gamla Skarpnäck, kommer också varje vecka till kullen vilket tyder på att platsen är betydelsefull för dem. Kullen besöks också regelbundet av andra barngrupper. Platsen ligger mitt emellan

flertalet förskolor och blir därmed en slags gemensam mötesplats för barn. Möten barnen emellan tycks dock inte ses som ett självändamål; ser pedagogerna att en plats är upptagen går man ofta vidare. På kullen finns det ofta skräp och ibland kanyler, vilket gör att pedagogerna kan känna oro för barnen vid ett besök på platsen. Allra helst besöker Fyrbåken det mindre skogspartiet väster om GC-vägen, där man har sin "hemvist".

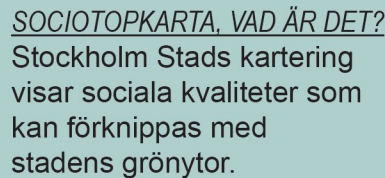
SID 3

INTERVJU, KÄRRTORP GYMNASIUM

I samtal med elever var det få som visste vilket område ställda frågor avsåg och ingen sa sig vara inom planområdet på sin fritid. Vid besöket syntes några tonåringar stå och röka inom naturmarken, vid planområdets nordvästra gräns. En lärare på skolan trodde att få elever använde området till annat.

INTERVJU MED SKARPNÄCKS SKOLA

När vänner träffas på fritiden föredrar man att hänga i lekparken (som tycks vara en tydligare mötesplats). Några femteklassare, varav en bor i husen som gränsar till naturmarken, är heller aldrig på planområdet. På senare tid har vännerna kommit till platsen för att leta efter virtuella 'pokémon' via ett mobilspel och det är alltså inte platsen i sig som lockar.

Kärrtorp har relativt mycket grönområden i jämförelse med andra närförorter i Stockholm stad.

Gränsvärdet för att man skall vara beredd att gå till ett grönområde är, enligt forskning, 300 meter (Bostadsnära Natur, Stockholm stad). Kartan ovan visar vilka andra grönområden som kan nå inom detta avstånd från planområdets yttre gräns. Det

Naturlek återfinns inom fyra grönytor i närområdet (300 meter), rofylldhet inom tre och promenad inom två. Tillgången på "gröna oaser" (en tydlig grön rumslighet i kontrast till stadens hårdgjorda ytor) är god och Kärrtorp har generellt mycket grönyta.

Av de tillfrågade barnen är det få som själva tar sig till planområdet. Flertalet förskolor (näriliggande som avlägsna) nyttjar dock området regelbundet. Området uppskattas för dess naturlek.

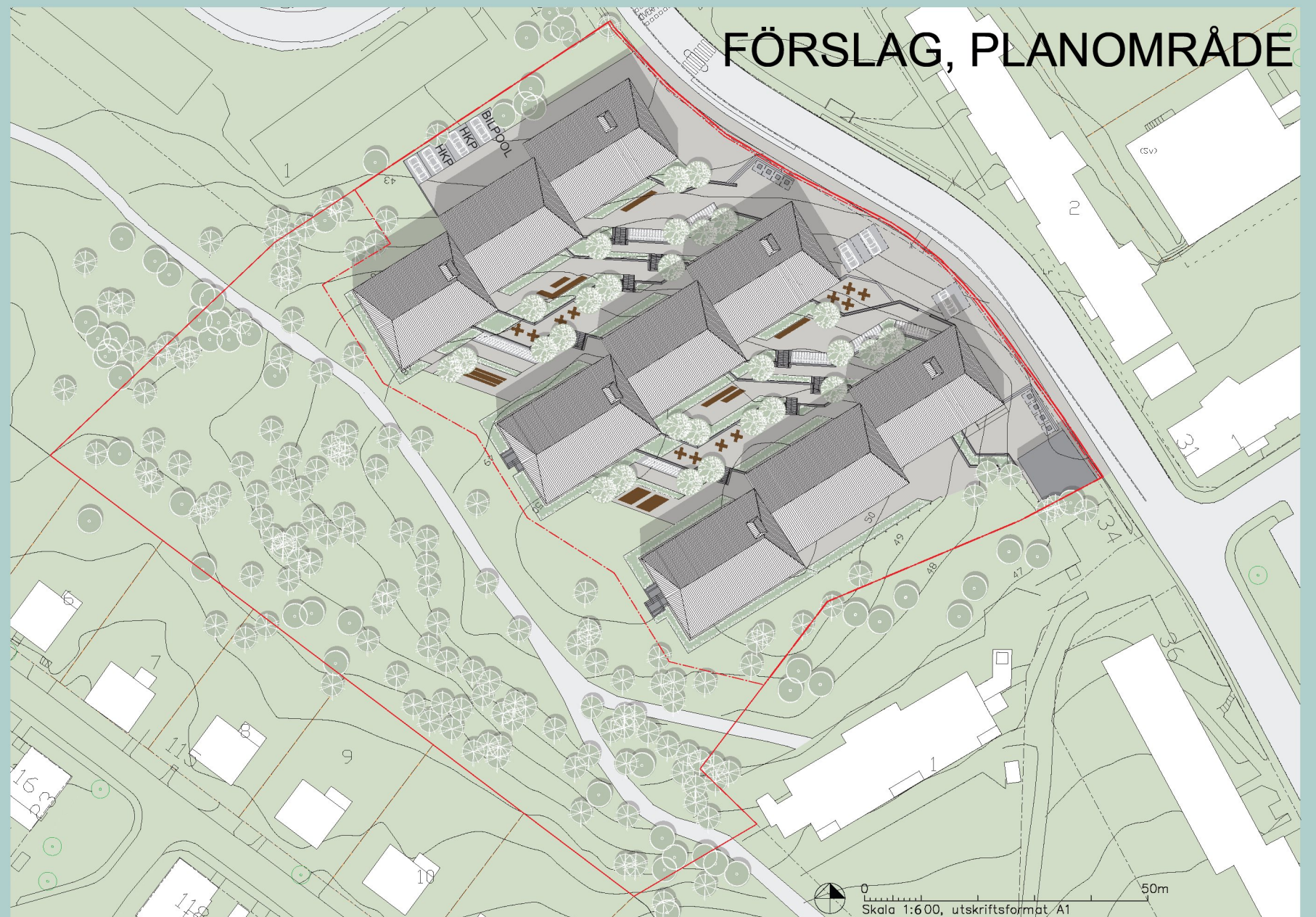
Enligt sociotopkartan är tillgången på motsvarande kvaliteter (grön oas, naturlek, promenad, rofylldhet) i närområdet god.

Söderarmsvägen har idag en belysning anpassad för biltrafik och en del skymmande sly som påverkar negativt på säkerhet och upplevd trygghet.

Planområde i Fäholmaskogen, Kärrtorp

- Barnkonsekvensanalys av planerad exploatering

SID 4

Perspektivet illustrerar exploateringen, sett från Söderarmsvägen.

ANALYS AV FÖRSLAGET - PLATSEN IMORGON

TILLGÅNG PÅ KVALITATIV GRÖNSKA

Med en exploatering av området blir marken privatägd och är följaktligen inte längre en tillgång för allmänheten. Tillgången på naturmark minskar i Kärrtorp och inom det sammanhängande grönområdet som planområdet är en del av.

För barn som bor intill planområdet finns det fortfarande bostadsnära naturmark att tillgå som kan sägas vara kvalitativ för barns utveckling; mark som utmanar barnens motoriska och kognitiva färdigheter och som är av sådan storlek att den uppmuntrar till lek även över större ytor.

Barnverksamheter som idag nyttjar planområdet har möjlighet att gå till annan

naturmark runt om i Kärrtorp. Pedagogerna anser att det finns gott om tillgänglig naturmark i närområdet. De kan också ta sig till annan naturmark inom det sammanhängande grönområdet. Naturmarken väster om GC-vägen och området med planerad bebyggelse används flitigt för lek och en exploatering bör värna om att inte minska tillgängligheten till det skogspartiet. Tilltänkta hus visar öppna gårdar möjliga att gå genom. Alltså blir det fortsatt möjligt att ta sig från Söderarmsvägen, över planområdet, till det mindre skogspartiet (visserligen blir gårdsmarken privat men kan ändå utnyttjas).

Barnverksamheter som ligger avlägset nyttjar idag den busshållplats som ligger invid planområdet för att ta sig till naturmarken. För att dessa barnverksamheter fortsatt ska ges möjligheten att nå natur-

mark när marken inom planområdet inte längre blir allmän parkmark, kan kommunen se över bussförbindelser till annan naturmark på ett skäligt avstånd från planområdet. Detta görs om kommunen vill säkerställa att naturmark fortsatt finns lättillgänglig för barngrupper.

Planområdet är en del av det större grönområde som tilldelats fyra socio-topvärden (grön oas, naturlek, promenad och rofylldhet). En exploatering kan komma att inverka på dessa. De fyra socio-topvärdena inom planområdet går dock att återfinna i andra grönområden runtomkring, inom 300 meter från planområdet. Det finns således god tillgång på dessa kvaliteter i närområdet. Det vore dock önskvärt om exploateringen utgår från de fyra socio-topvärdena vid utformningen av den framtida kvartersmarken. Genom att bygga på

Planområde i Fäholmaskogen, Kärrtorp

- Barnkonsekvensanalys av planerad exploatering

SID 5

SAMMANFATTNING - VAD EXPLOATERINGEN UPPMANAR TILL

- Värna om att behålla tillgängligheten till naturmarken väster om GC-vägen och den planerade bebyggelsen, då detta området får en ökad nyttjandegrad och betydelse för lek.
- Förstärk och behåll känslan av vidd/frihet/öppenhet inom och nära planområdet, för att behålla områdets platsspecifika kvalitet.
- Värna och utveckla sociotopvärden såsom grön oas, naturlek, promenad och rofylldhet i den naturmark som finns kvar.
- Behåll en grön rumslighet längs GC-vägen för att bevara hela grönområdets kvalitet som grön och rofylld promenad mellan olika målpunkter.
- Spara naturmark där det går och återskapa natur genom ett växtval som påminner om befintliga arter inom planområdet.
- Utveckla GC-vägar på ett sådant sätt att barnen får en trygg väg mellan målpunkter såsom skolor, förskolor och parklekar. Anlägg också fler entréer och gångvägar som leder in i naturmarken så att den blir lättare att nå.
- Røj sly och skymmande vegetation närmast kanterna längs gångstråk, för att skapa skolvägar som upplevs trygga.
- Anpassa belysningen längs skolvägar i planområdets närhet så att de upplevs trygga: sätt exempelvis lägre armatur anpassad för gångtrafik längs Söderarmsvägen. Längs GC-vägen i väster bör belysning anpassas till en grönskande promenad och förstärka upplevelsen av rofylldhet, exempelvis med punktbelysning av karaktärsträd, bergskärningar eller stenblock.
- Tillhandhåll information om exploateringen som riktar sig till barn.

FÖRSLAG, PERSPEKTIV

befintliga värden kan grönområdet delvis bibehålla sina kvaliteter och fortfarande ses som ett större sammanhängande kvalitativt grönområde. Naturmarken väster om området med planerad bebyggelse används flitigt för lek och för att det ska bevara de kvaliteter som det idag kopplas samman med, bör utformningen av gårdsmark utgå från att söka förstärka nämnda sociotopvärden särskilt i västra delen där planområdet gränsar mot naturmarken.

De platsspecifika kvalitéerna "känslan av öppenhet och vidd" och "känslan av frihet högt upp på ett berg" försvinner från planområdet och är svåra att ersätta. Vid en exploatering kan kommunen överväga om de kvaliteter som försvinner/försvagas inom planområdet på sikt bör förstärkas i grönområdena runtomkring för att upprätthålla en god tillgång på liknande miljöer.

GRÖNSTRUKTUR I KÄRRTORP

Exploateringen påverkar ett sammanhängande gröonstråk och det gröna rum skogen på höjden bildar. Vid en exploatering bör man sträva efter att GC-vägen genom grönområdet fortsatt upplevs rofylld och avskild från biltrafik. Med en tydlig grön rumslighet längs GC-vägen får promenaden och gröonstråket i sin helhet en fortsatt kvalitet som grön promenad/oas. Naturmark bör därför sparas där det går och gårdarna kan gestaltas med växter som påminner om befintlig natur.

TRYGGHET & SÄKERHET & HÄLSA

Säkerhet och upplevd trygghet är generellt viktigt för att barn ska kunna röra sig fritt och få tillgång till utemiljöer. Att barn har trygga skolvägar är också viktigt för hälsan eftersom barnen får vardagsmotion på sin väg till skolan.

Biltrafiken kommer inte öka nämnvärt, annat än för sophantering och för byggtrafiken. Sex HKP-parkeringsplatser och plats för bilpool är planerade och alla utnyttjas eventuellt inte samtidigt. En ny GC-väg är planerad längs Söderarmsvägen. Cykelvägen skapar en trygg väg och ökar framkomlighet till det sammanhängande grönområdet med lekpark.

Många barn antas idag ta vägen längs Söderarmsvägen, alternativt längs GC-vägen genom grönområdet på sin väg till skolan. Med tilltänkt exploatering skulle gaturummet få en annan karaktär. Därmed finns det möjlighet att föreslå en belysning anpassad för gångtrafik. Med exploateringen förvinner också den sly i backen längs Söderarmsvägen som i nuläget bidrar till att skapa en upplevd otrygg skolväg. Skolvägen längs GC-vägen bör också få

en belysning som anpassas till det gröna rummet, så det fortfarande upplevs tryggt trots skymmande vegetation.

IDENTITET & ORIENTERING

Få barn eller ungdomar har nämnt något platsspecifikt av värde och de flesta har talat om platsen som ett "stycke skog". Trots allt har många barn i Kärrtorp lekt där när de var mindre. Området kan vara viktigt för de som skapat minnen på platsen. För att barnen ska vänja sig vid tanken på förändring kan informativa skyltar också försöka rikta sig till barnen med illustrationer som är lätta att ta till sig.

Husens färg och form bryter av i sin karaktär och blir således ett landmärke. Husen blir en fokuspunkt längs skolvägen och kan öka orienteringen för barnen i Kärrtorp.

